

Nr 147.

Ankom till riksdagens kansli den 13 maj 1938 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av riksdagens år 1937 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1936—30 juni 1937.

(1:a avd.)

Statsutskottet, till vars förberedande behandling riksdagens år 1937 församlade revisorers berättelse jämte de i anledning därav från vederbörande ämbetsverk och myndigheter till Kungl. Maj:t avgivna utlåtanden och förklaringar blivit hänvisad, får, efter tagen kännedom av dessa handlingar och inhämtande av för ärendenas utredning i övrigt erforderliga upplysningar, underställa riksdagens prövning de av revisorerna gjorda framställningar, som ansetts från utskottets sida påkalla yttrande; kommande utskottet därvid att följa den ordning, som blivit i revisionsberättelsen iakttagen.

1:o) **Uppehållande av vissa direktörsbefattningar vid fångvårdsstaten.** Under justitiedepartementet, § 2, hava revisorerna behandlat vissa frågor, som beröra uppehållande av vissa direktörsbefattningar vid fångvårdsstaten (Del I sid. 5 och 6).

Förklaring har avgivits av fångvårdsstyrelsen (Del II sid. 38—40).

Utskottet vill erinra därom, att Kungl. Maj:t på framställning av fångvårdsstyrelsen för innevarande års riksdag framlagt förslag om straffängels i Karlskrona omändring från och med den 1 juli 1938 till kronohäkte under ledning av en kronohäktesföreståndare av 1:a klass. Detta förslag har numera vunnit riksdagens godkännande. Övriga av revisorerna upptagna frågor äro, såsom av fångvårdsstyrelsens förklaring i ärendet framgår, för närvarande föremål för styrelsens uppmärksamhet och torde ändring i av revisorerna angivet avseende jämväl härutinnan vara att förvänta.

Utskottet.

Om vad sålunda förekommit har utskottet velat här

erinra.

2:o) **Kostnader för arméns, marinens och flygets personalrullor.** Under försvarsdepartementet, § 5, hava revisorerna gjort vissa erinringar rörande försvarsväsendets rullor (Del I sid. 12 och 13).

Revisorerna hava meddelat, att de med tryckningen och utgivningen av försvarsväsendets personalrullor, nämligen svenska arméns rulla, svenska marinens rulla och svenska flygvapnets rulla förenade kostnaderna täckas i första hand genom inflytande medel av försäljning utav dessa rullor till myndigheter och enskilda. Härutöver lämnas årligen av statsmedel bidrag till rullornas tryckning och utgivning. Sålunda har Kungl. Maj:t år 1936 anvisat för arméns rulla högst 3,500 kronor, för marinens rulla högst 2,300 kronor och för flygvapnets rulla högst 500 kronor eller tillhopa högst 6,300 kronor. Enligt vad räkenskaperna utvisade plägade största delen av de årligen anvisade beloppen tagas i anspråk.

Revisorerna hava gjort följande uttalande i frågan:

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår anvisas årligen icke oväsentliga belopp av statsmedel för bestridande av kostnaderna för tryckning och utgivning av ifrågavarande rullor. Med hänsyn härtill synes det revisorerna önskvärt, att rullorna uppställas på sådant sätt, att statens utgifter i görli-gaste mån begränsas. Enligt revisorernas uppfattning torde statens kostnader för rullorna kunna nedbringas, därest vid tryckning samma sättning användes för de olika rullorna, i den mån dessa skola innehålla samma uppgifter. Revisorerna vilja jämväl ifrågasätta, huruvida icke en gemensam rulla för hela försvarsväsendet, innefattande den personal, som nu upptages i de skilda rullorna, kan utgivas, och särtryck göras ur denna rulla för de olika försvarsgrenarna, i den mån så befinnes erforderligt.

Yttranden hava avgivits av flygstaben, lantförsvarets kommandoexpedition och sjöförsvarets kommandoexpedition (Del II sid. 49—53).

Utskottet.

Såsom av revisorerna framhållits uppgöras för de olika försvarsgrenarna skilda rullor, för vilkas tryckning och utgivning icke oväsentliga belopp av statsmedel årligen anvisas. I likhet med revisorerna finner utskottet, att ett nedbringande av dessa kostnader skulle kunna ske, därest en för hela försvarsväsendet gemensam rulla trycktes, ur vilken sedan erforderliga särtryck för de olika försvarsgrenarna kunde göras. Det synes utskottet vidare lämpligt, att den sålunda ifrågasatta gemensamma rullan uppgöres under överinseende av en och samma befattningshavare. Härigenom skulle erforderlig enhetlighet i rullans redigering kunna åstadkommas.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för upprättande av en för hela försvarsväsendet gemensam personalrulla.

3:o) **Arméns enskilda lägerkassor.** Under försvarsdepartementet, § 6, hava revisorerna upptagit till behandling frågan om redovisningen av och förvaltningen vid arméns enskilda lägerkassor. I samband härmed hava revisorer-

na lämnat en redogörelse för lägerkassornas tillgångar och rörelsen vid kassorna ifråga (Del I sid. 13—19).

Revisorerna hava meddelat, att under år 1936 lägerkassornas samtliga inkomster uppgått till i det närmaste 415,000 kronor samt att under samma år inemot 380,000 kronor av dessa inkomster disponerats för beredande av nytta och trevnad för manskapet vid vederbörande truppförband. Av inkomsterna hava ungefär 270,000 kronor uppkommit genom affärsrörelse — bageri, svingård och marketenteri — som drivits för lägerkassornas räkning.

Revisorerna hava i ärendet gjort följande uttalande:

Såsom av ovanstående framgår bedrivs vid vissa truppförband bagerirörelse i stor omfattning liksom även i några fall svingårdsrörelse. Att bedriva dylika rörelser för lägerkassornas räkning i den omfattning, som nu sker, synes enligt revisorernas uppfattning vara främmande för den verksamhet dessa kassor böra utöva. Av räkenskaperna framgår nämligen, bland annat, att icke blott marketenteriernas utan även vissa regementens behov av bröd i stor utsträckning tillgodoses från nämnda bagerier. Även enskilda hava tillhandahållits varor därifrån. Visserligen synas dessa bagerier rent affärsmässigt sett hava skötts på ett för lägerkassorna tillfredsställande sätt, då de lämnat avsevärda överskott, men verksamheten synes likväl i vissa fall hava erhållit sådan omfattning, att ekonomiska risker måste anses förknipade med rörelserna i fråga. Revisorerna vilja i detta sammanhang erinra därom, att militieombudsmannen på sin tid funnit anledning framställa erinran mot en vid ett infanteriregemente bedriven verksamhet av ifrågavarande slag, vilken medfört risker för vederbörande lägerkassas bestånd. Det synes även kunna uppstå vissa olägenheter därutinnan, att regementsförvaltningen för tillgodoseende av lägerkassan kan finna anledning betala högre pris för av densamma levererade varor än som skulle betingats vid upphandling i öppna marknaden. Revisorerna hava vid sin granskning funnit exempel härpå. Härtill kommer, att en dylik omfattande affärsverksamhet för lägerkassornas räkning givetvis måste belasta de tjänstemän — officerare, intendent och underofficerare — vilka hava tillsyn över förvaltningen av dessa affärsföretag, med göromål, som med hänsyn till omfattningen av den bedrivna rörelsen måste avsevärt inkräkta på deras egentliga militära arbetsuppgifter. Med hänsyn härtill anse revisorerna, att de för närvarande av vissa lägerkassor bedrivna bageri- och svingårdsrörelserna böra avvecklas.

Enligt vad revisorerna funnit hava de ändamål, som tillgodosetts av lägerkassorna, varit mycket växlande. I stor utsträckning hava medel anslagits för idrott och biografföreställningar, varjämte i ett fall anläggning av ett större friluftsbad bekostats av lägerkassans medel. I ett annat fall har kassan bestritt utgifterna för utgivande av regementets historia. Även utgifter för tandvård hava förekommit. Samtliga dessa kostnader äro av den natur, att de enligt gällande föreskrifter angående de allmänna lägerkassorna även kunna tillgodoses av dessas medel. Då icke samma personalkategorier skola tillgodoses med allmänna och enskilda lägerkassornas medel, men dessa likväl i viss utsträckning användas för samma ändamål, synes det revisorerna erforderligt, att närmare föreskrifter meddelas angående de ändamål, vartill de enskilda lägerkassorna skola användas. I detta sammanhang vilja revisorerna även framhålla som önskvärt, att de enskilda lägerkassorna redovisas i arméförvaltningens räkenskaper och undergå granskning därstädes i likhet med allmänna lägerkassorna, varigenom en större enhetlighet i medelsanvändningen bör kunna ernås, än vad nu är fallet.

Revisorerna hava även fäst sig vid, att de belopp, som vid de olika truppförbanden stått till förfogande för manskapets nytta och trevnad — även med hänsyn tagen till förbandens olika styrka — varit av växlande storlek, vilket givetvis medfört, att manskapet vid vissa förband i ifrågasatt hänseende blivit sämre tillgodosett än vid andra. Revisorerna, som icke finna detta förhållande fullt tillfredsställande, anse sig böra ifrågasätta, huruvida icke på ett eller annat sätt en utjämning härutinnan kan åstadkommas. I detta sammanhang vilja revisorerna erinra om sitt uttalande rörande lantförsvarets fonderade arrendemedel.

Enligt revisorernas mening synes sålunda frågan om de enskilda lägerkassornas förvaltning och redovisning samt därmed sammanhängande spörsmål böra bliva föremål för utredning.

Yttranden hava i anledning av vad revisorerna anfört avgivits av arméförvaltningen ävensom av samtliga arméfördelningschefer, chefen för övre Norrlands trupper och militärbefälhavaren på Gotland, vilka inhämtat utlåtanden från vederbörande truppförband (Del II sid. 54—105).

Utskottet.

Vid behandlingen av de uttalanden i fråga om de enskilda lägerkassorna, som av revisorerna blivit gjorda, har utskottet funnit, att — i likhet med vad som under de senaste åren meddelats beträffande andra förvaltningsområden, där vederbörande redogörare omhänderhaver jämväl medel av icke rent statlig karaktär — vissa ytterligare föreskrifter rörande redovisningen av dessa medel torde vara önskvärda för vinnande av större enhetlighet i fråga om den statliga medelsredovisningen. Utskottet syftar på att själva redovisningen av medlen bör ske i samband med redovisningen av de egentliga statsmedlen. En dylik åtgärd skulle icke i någon mån vara ägnad att rubba kassornas nuvarande ställning eller att medföra några ökade kostnader för förvaltningen men vore å andra sidan till fördel i kontrollavseende.

Då utskottet emellertid anser sig kunna utgå från, att vederbörande myndigheter — närmast arméförvaltningen och riksräkenskapsverket — hava sin uppmärksamhet riktad på detta förhållande, har utskottet allenast velat vad sålunda förekommit för riksdagen

omförmåla.

4:o) **Marinens förnyelsefonder.** Under försvarsdepartementet, § 7, hava revisorerna till behandling upptagit frågan om marinens förnyelsefonder (Del I sid. 19—24).

Revisorerna hava inledningsvis erinrat därom, att riksdagens revisorer i sin år 1928 avgivna berättelse framställde viss anmärkning beträffande driften vid repslagarbanan å flottans varv i Karlskrona. Med anledning härav anhöll 1929 års riksdag, att Kungl. Maj:t måtte fastställa grunder för handhavande av den ekonomiska förvaltningen och redovisningen vid marinens verkstäder. Bestämmelser i nämnda hänseenden fastställdes därefter av Kungl. Maj:t genom beslut den 8 april 1932.

Revisorerna hava nu meddelat, att de, som vid granskning av marinförvaltningens protokoll och handlingar för budgetåret 1936/37 gjort vissa iaktta-

gelse rörande marinens förnyelsefonder, hade funnit av intresse att närmare undersöka fondernas ställning och i desamma ingående medels användning för sagda budgetår. I anslutning härtill hava revisorerna uppgjort en sammanställning, utvisande fondernas inkomster och de ändamål, vartill dessas medel tagits i anspråk under budgetåret 1936/37.

Revisorerna hava sammanfattat sina iakttagelser i följande uttalande:

Årsavsättningen till korvfabrikens i Karlskrona förnyelsefond, som tidigare fastställts till 840 kronor, har för budgetåret 1935/36 höjts till 2,500 kronor och därefter för budgetåret 1936/37 bestämts till 2,000 kronor. I fråga om Karlskrona örlogsvarvs kraftcentral har, utöver den årliga avsättningen å 15,000 kronor, en extra avsättning å 40,000 kronor ägt rum jämväl under budgetåret 1936/37. Revisorerna förutsätta, att avsättningsbeloppen till förnyelsefonderna fastställts med hänsyn tagen till en på grundval av anskaffningsvärden och livslängd hos verkstädernas arbetsmaskiner, redskap m. m. uppgjord förnyelseplan. Att ytterligare extra avsättning till Karlskrona kraftcentrals förnyelsefond behövt äga rum, torde utvisa antingen att den hittills förda avskrivningspolitiken icke varit riktig eller ock att avsikten är att utan riksdagens hörande fortsätta den utvidgning av kraftcentralen i fråga, varemot 1936 års revisorer ansågo sig böra framställa vissa erinringar. Vidare må erinras om de ovan närmare angivna växlingarna i fråga om årsavsättningen till korvfabrikens i Karlskrona förnyelsefond.

Revisorerna hava uppmärksammat, att förnyelsefonden för kraftcentralen i Vaxholm belastats med kostnader för anordnande av bostäder för två maskinister. Inrättandet av dessa bostäder torde få rubriceras som ren nyanskaffning, liggande utanför de intressen, förnyelsefonden är avsedd att tillgodose. Även i andra fall hava, enligt vad revisorerna funnit, fondmedel använts för rena nyanskaffningar, som icke kunna hänföras till »förnyelse av arbetsmaskiner», som på grund av förslitning utrangerats.

Såsom av ovanstående framgår verkställas sålunda fortfarande rena nyanskaffningar för och utvidgningar av driften vid marinens verkstäder utan riksdagens medgivande. Då denna utvidgning numera sker med anlåtande av förnyelsefondsmedel, komma kostnaderna icke heller till synes i den för riksdagen framlagda budgetredovisningen.

Enligt revisorernas uppfattning bör varje förnyelsefond uppbyggas efter en fastställd plan, där för varje ifrågakommande objekt eller grupp av sådana upptagas anskaffningsvärde, livslängd, det belopp, som årligen skall avsättas, samt det belopp, som redan finnes avsatt. Då vederbörande förvaltningsmyndighet avgiver förslag till årsavsättning och ersättningsanskaffning, bör därvid fogas utdrag ur förnyelseplanen, vilket utdrag, efter granskning inom marinförvaltningen, bör överlämnas till Kungl. Maj:t. Med ledning av dessa handlingar torde vid fastställandet av årsavsättning eller vid beviljande av medel för ersättningsanskaffning kunna avgöras, huruvida ersättningsanskaffning av ett objekt verkligen kan ske av förnyelsefondsmedel, utan att övriga i fonden ingående objekts förnyelse därmed äventyras. Revisorerna anse nämligen, att, därest ett objekt behöver ersättas tidigare än som beräknats vid fastställandet av förnyelseplanen eller om vid förnyelse av ett tillfullo avskrivet objekt ett nytt likvärdigt betingar ett högre pris än vad det förslitna kostat i inköp, allenast det för detta speciella objekt eller grupp av sådana avsatta beloppet bör disponeras ur förnyelsefonden. Det belopp, som därutöver måste anvisas, är enligt revisorernas mening att anse som ny kapitalinvestering och bör med hänsyn härtill anvisas av riksdagen. Skulle ersättningsanskaffning däremot kunna verkställas till lägre pris, skall skill-

naden mellan det för objektet å förnyelsefonden disponibla beloppet och inköpspriset givetvis återförs till omkostnadstiteln under vederbörligt riksstatsanslag.

I detta sammanhang vilja revisorerna framhålla, att endast mera värdefulla maskiner, redskap och inventarier böra ingå såsom avskrivningsobjekt i förnyelsefonderna. Övrig materiel torde få betraktas såsom förbrukningsmateriel och bör — i likhet med kostnader för smärre reparationer och dylikt — bestridas av verkstadens omkostnadstitel. Under dessa omständigheter synas anvisningar, som nu meddelas ur förnyelsefonderna för »oförutsedda utgifter» eller för »oförutsedda behov», icke vidare böra ifrågakomma.

Revisorerna, som anse av behovet påkallat, att ovannämnda av Kungl. Maj:t den 8 april 1932 utfärdade föreskrifter kompletteras i av revisorerna nu antydd riktning, hava härigenom velat fästa riksdagens uppmärksamhet vid angivna förhållanden.

Förklaring har avgivits av marinförvaltningen (Del II sid. 106—108).

Utskottet. Utskottet vill erinra därom, att utredning för närvarande pågår rörande grunderna för användningen av på olika områden förefintliga förnyelsefondsmedel. Då utskottet har anledning förutsätta, att den av revisorerna nu behandlade frågan i samband därmed blir föremål för övervägande, vill utskottet inskränka sig till att vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

5:o) **Vissa flygvapnet berörande spörsmål.** Under försvarsdepartementet, §§ 11—16, hava revisorerna behandlat vissa frågor, som beröra flygvapnet och därvid framställt åtskilliga erinringar (Del I sid. 30—42).

Förklaring har avgivits av flygförvaltningen (Del II sid. 116—130).

Utskottet. Beträffande detta ärende kommer utskottet framdeles under riksdagen att yttra sig, vilket utskottet velat härmed för riksdagen

anmäla.

6:o) **Danviks hospital.** Under socialdepartementet, § 18, hava revisorerna behandlat frågan om vissa till Danviks hospital utgående avgifter (Del I sid. 46—51).

Revisorerna hava meddelat, att hospitalets inkomster utgöras, förutom av pensionärernas avgifter, till största delen av från hospitalet tillhörande hemman och fonder härflytande avkastning. Dessutom inflyta till hospitalet ett flertal avgifter, vilka från nutida synpunkter snarast kunna jämföras med skatter samt ersättning för dylika avgifter. Hospitalets inkomster av denna karaktär utgöra de s. k. danvikspenningarna, tolagsmedel, rekognitionsavgifter och tomtören, trettiondepningar m. m.

Revisorerna hava funnit ifrågavarande avgifter framstå såsom en olämplig och i hög grad otidsenlig form av beskattning. Det har därför synts revi-

sorerna angeläget, att åtgärder snarast vidtagas i syfte att bringa icke blott de återstående rekognitionsavgifterna utan även de s. k. danvikspenningarna till att upphöra. I samband härmed hava revisorerna ifrågasatt, huruvida icke åtgärder jämväl böra vidtagas för en avveckling i någon form av ovan omförmälda ersättningar för inkomster av allmän natur, nämligen tolags- och tiondevederlagsersättning, vilka för närvarande av statsmedel utgå till Danviks hospital.

Yttranden hava avgivits av justitiekanslersämbetet, kammarkollegium, statskontoret, kommerskollegium och direktionen över Danviks hospital (Del II sid. 145—155).

Vad revisorerna anfört har givit utskottet anledning framhålla önskvärdheten av att tolagsmedlen, trettiondepenningarna m. fl. ersättningar av allmän karaktär, som nu utgå till Danviks hospital, på lämpligt sätt avvecklas. Då utskottet har anledning förvänta, att Kungl. Maj:t och vederbörande myndigheter hava sin uppmärksamhet riktad på ifrågavarande spørsmål, har utskottet nu allenast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

Utskottet.

omförmäla.

7:o) **Ersättning till statsverket vid anlitage av statspolis.** Under socialdepartementet, § 19, hava revisorerna framställt vissa erinringar i fråga om ersättning till statsverket vid anlitage av statspolis (Del I sid. 51—55).

Revisorerna hava lämnat en redogörelse för förfaringsättet vid rekvisition av statspolis för tjänstgöring vid tävlingar och dylika tillställningar, varav framgår, att det ankommer på vederbörande polischef att avgöra, huruvida kostnaden för polisbevakningen vid tillställningen skall gäldas av arrangören eller ej. Därest gottgörelsen för bevakningen skall gäldas av arrangören, upprättas räkningar å ersättningen av statspolisen, till vilken ersättningen inbetalas. Statsverket tillkommande belopp insättes på länsstyrelsens checkräkning i riksbanken.

En av revisorerna upprättad tablå, utvisande av enskilda under budgetåret 1936/37 till statsverket inbetalda ersättningar för anlitage av statspolis, giver vid handen, att stora variationer förefinnas i de belopp, som inflyta till de olika länen för här ifrågavarande ändamål. En bidragande orsak härtill hava revisorerna funnit vara att söka i den omständigheten, att hos vederbörande myndigheter olika uppfattning är rådande, huruvida kostnaden för anlitage i sådana fall av statspolis bör gäldas av den enskilde arrangören eller stanna å statsverket. Såsom skäl för att kostnaden skall stanna å statsverket har, bland annat, anförts, att polispersonalen ansetts behöflig endast för ordnande av trafiken å vägar och bevakning av områden gränsande intill platsen för tillställningen.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande:

Enligt revisorernas mening måste det anses mindre lämpligt, att ersättning i fall, varom här är fråga, utbetalas av arrangören direkt till vederbörande polispersonal. Med hänsyn till denna personals ömtåliga ställning finna revisorerna det angeläget, att nu angiven gottgörelse i första hand inievereras till länsstyrelsen för att därefter tillhandahållas polispersonalen. Vad nu anförts gäller jämväl ersättning för bevakning fullgjord under fritid.

Den av revisorerna verkställda granskningen har givit vid handen, att stor osäkerhet synes råda i fråga om tillämpningen av gällande bestämmelser rörande ersättning till statsverket vid anlåtande av statspolis. I vissa län har i samband med lämnande av tillstånd att anordna tillställningar vederbörande arrangör ålagts att utgiva ersättning för därvid anlätad polispersonal. I andra län åter har dylik ersättningsskyldighet icke ansetts böra åvila arrangörerna, utan hava kostnaderna i stället fått stanna på statsverket. Revisorerna, som anse detta förhållande otillfredsställande, finna det angeläget, att åtgärder vidtagas för ernående av en i möjligaste mån enhetlig tillämpning av bestämmelserna på detta område.

Yttranden hava avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, statspolisintendenten samt länsstyrelserna (Del II sid. 156—205). Förstnämnda tre myndigheter samt flertalet länsstyrelser hava icke haft något att erinra mot vad revisorerna föreslagit.

Utskottet.

Utskottet delar revisorernas åsikt om det mindre tillfredsställande däri, att ersättning i de fall, varom här är fråga, utbetalas av tillställnings anordnare direkt till vederbörande polispersonal. Utskottet, som anser ändring härutinnan böra ske, tillstyrker revisorernas förslag, att dylik ersättning bör inbetalas till länsstyrelsen för att därefter tillhandahållas polispersonalen.

Revisorerna hava vidare anmärkt på rådande osäkerhet vid tillämpningen av gällande bestämmelser rörande ersättning till statsverket vid anlåtande av statspolis. Utskottet finner med anledning av vad revisorerna anført påkallat, att utförligare föreskrifter rörande kostnadernas bestridande komma till stånd, så att en i möjligaste mån enhetlig tillämpning av bestämmelserna på området kan vinnas.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma en i möjligaste mån enhetlig tillämpning av bestämmelserna rörande ersättning till statsverket vid anlåtande av statspolis.

8:o) **Arbetslöshetskommissionens ofullbordade arbeten.** Under kommunikationsdepartementet, § 20, hava revisorerna framställt vissa erinringar beträffande arbetslöshetskommissionens vägarbeten (Del I sid. 56—61).

Yttrande har avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (Del II sid. 206—209).

Det av revisorerna berörda spörsmålet kommer på grund av väckta motioner i annat sammanhang under riksdagens prövning; vilket utskottet velat härmed för riksdagen

Utskottet.

anmäla.

9:o) **Granskning av planer till brobyggnader.** Under kommunikationsdepartementet, § 21, hava revisorerna behandlat frågan om granskning av planer till brobyggnader (Del I sid. 61 och 62).

Revisorerna hava erinrat därom, att i ett den 23 december 1932 avgivet betänkande med förslag angående omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade de utredningsmän, som inom kommunikationsdepartementet tillkallats att biträda med utredning av frågan om ändrad organisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och därmed sammanhängande spörsmål, framhållit lämpligheten av att sådana planer, vad mindre broar beträffade, finge granskas av vägingenjören utan övergranskning av den centrala myndigheten. Planer till broar med en spännvidd av 10 till 20 meter syntes utredningsmännen likaledes kunna granskas av vägingenjören, under förutsättning att av den centrala myndigheten utarbetade normalritningar låge till grund för planen.

Enligt vad revisorerna inhämtat har styrelsen emellertid icke vidtagit några åtgärder för genomförandet av det av de sakkunniga förordade tillväggångssättet.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande:

Det synes revisorerna uppenbart, att besparing bör kunna ernås vid genomförandet av de sakkunnigas nyssberörda förslag. Revisorerna vilja därför förorda, att sådan omläggning sker av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens samt vägingenjörernas arbetsuppgifter att granskning av arbetsplaner till brobyggnader måtte ske i den ordning 1932 års utredningsmän föreslagit samt att åt styrelsen uppdrages att uppgöra normalritningar till broar med upp till 20 meters spännvidd mellan landfästena. Enligt revisorernas mening bör sistberörda uppdrag — med hänsyn därtill att i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens arkiv lär finnas för dylika planers utarbetande erforderligt material — icke behöva medföra mera betydande extra arbetsbelastning för styrelsen.

Förklaring har avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (Del II sid. 209—216).

Utskottet vill erinra därom, att enligt den för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gällande instruktionen må styrelsen, i den omfattning så anses utan olägenhet kunna ske, åt vägingenjörerna anförtro granskning av arbetsplaner och kostnadsförslag beträffande brobyggnader. Det ankommer således på styrelsen att besluta, i vilken omfattning arbetsplaner för brobyggnader skola granskas av vägingenjörerna. Vid sådant förhållande förutsätter utskottet, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med anledning av vad revisorerna ovan anfört så tillämpar instruktionens bestämmelser på hithörande område ävensom i övrigt vidtager sådana åtgärder, att önskvärd besparing

Utskottet.

och förenkling vid handläggningen av ärenden, varom nu är fråga, kunna vinnas.

Med detta sitt uttalande vill utskottet nu inskränka sig till att vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

10:o) **Vissa entreprenadförfaranden.** Under kommunikationsdepartementet, § 22, hava revisorerna framställt vissa erinringar beträffande sättet för infordrande av entreprenadanbud vid vägdistrikten (Del I sid. 63 och 64).

Revisorerna hava meddelat, att de vid sin granskning av vägdistriktens räkenskaper observerat, att distriktet vid infordrandet av entreprenadanbud i allt större utsträckning icke utfärda inbjudning till allmän tävlan utan allenast infordra anbud från vissa firmor. Revisorerna hava funnit, att den i § 18 av entreprenadförordningen angivna undantagsbestämmelsen i många distrikt rent av blivit huvudregel. I nämnda paragraf är föreskrivet, att anbud i stället för genom offentlig kungörelse får infordras genom särskilda skrivelser, när endast ett begränsat antal leverantörer eller entreprenörer anses förfoga över den insikt eller yrkesskicklighet eller de hjälpmedel, som erfordras för avtalets behöriga fullgörande, eller finnas äga den pålitlighet, som lämnar garanti för ett sådant fullgörande.

Revisorerna hava gjort följande uttalande:

Revisorerna finna den praxis som sålunda synes utveckla sig olämplig. Det torde vara ofrånkomligt att missförhållanden lätt kunna insmyga sig, om ej samtliga firmor, som syssla med ifrågakommande slag av arbeten, beredes möjlighet att deltaga i konkurrensen om dylika arbeten. Entreprenadförordningen åsyftar ju å ena sidan att garanti skall vinnas för att billigast möjliga priser skola kunna ernås och å andra sidan att varje leverantör skall i vederbörlig ordning beredas tillfälle att — om han så önskar — åtaga sig arbeten för det allmänna. En uraktlåtenhet att genom allmän kungörelse utlysa ett vägarbete på entreprenad kan lätteligen medföra — förutom alltför höga priser — gynnandet av vissa firmor, varjämte risken för kartellbildning torde i hög grad ökas.

Revisorerna, som ansett sig böra fästa riksdagens uppmärksamhet på ovan påtalade förfaringssätt, anse det angeläget, att sådana åtgärder vidtagas att entreprenadförordningens föreskrifter bliva ovillkorligen bindande för vägdistriktet och att därvid jämväl tillses att det i 18 § av sagda förordning medgivna mera summariska förfaringssättet tillämpas endast undantagsvis och i sådana fall, för vilka sagda paragraf uttryckligen är avsedd.

Yttrande har avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (Del II sid. 217—219), som bifogat yttrande av svenska vägstyrelsernas förbund.

Vidare hava revisorerna under § 24 anmärkt på förfarandet i ett entreprenadärende i Tjörns härads vägdistrikt (Del I sid. 68—70).

Revisorerna hava meddelat, att inom Tjörns härads vägdistrikt ett väganläggningsföretag utlysts på entreprenad. Sedan anbudet öppnats, visade det sig att lägsta anbudet, som inlämnats av civilingenjören A. Berne, Hälsingborg lydde på 129,700 kronor, under det att det näst lägsta var 142,955

kronor. Av handlingarna framgår, att det lägsta anbudet icke blev av vägstyrelsen antaget. Styrelsens beslut syntes vara grundat därpå, att anbudet icke omfattade viss husflyttning och att en av Berne, enligt uppgift något för sent, avgiven borgensförbindelse ansågs till sin omfattning otillfredsställande. På sätt av vägstyrelsens protokoll framgår, var Berne okänd av styrelsen och vägingenjören.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande:

Enligt revisorernas mening har denna entreprenadfråga icke skötts på ett tillfredsställande sätt. Redan den ovan påtalade underlåtenheten att söka vinna en överenskommelse med den entreprenör, som inkommit med det lägsta anbudet, synes revisorerna anmärkningsvärd. Därest emellertid den i vägstyrelsens protokoll den 9 oktober 1936 omförmälda omständigheten, att nämnda entreprenör »var okänd både av styrelsen och vägingenjören», spelat in vid valet av entreprenör, läser vägstyrelsens förfaringsätt få betecknas som än mer anmärkningsvärt. Om ett dylikt skäl finge bliva utslagsgivande vid val av entreprenör, skulle lätteligen den konsekvensen kunna inträda, att de av vägstyrelsen och vägingenjören kända entreprenörerna erhöle ett slags monopolställning, som säkerligen komme att ofördelaktigt inverka på kostnaderna för vägbyggen här i landet.

Yttranden hava avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län samt vägingenjören i sistnämnda län (Del II sid. 224—229).

Det av revisorerna under § 22 anmärkta sättet för infordrande av entreprenadanbud vid vägdistrikten utvisar, att förhållandena på ifrågavarande område icke äro fullt tillfredsställande. Då det, såsom här ofta är fallet, gäller företaget, för vilkas utförande avsevärda bidrag av allmänna medel lämnas, är det också en angelägenhet av vikt, att garanti vinnes för att upphandlingen sker på bästa och billigaste sätt. Starka skäl synas utskottet därför tala för att jämväl på förevarande område den statliga upphandlingens principer tillämpas. Utskottet finner sig därför böra tillstyrka revisorernas förslag, att sådana åtgärder vidtagas, att, då det gäller utförande av med statsmedel understödda arbeten, med vilka medel automobilskattemedel äro att likställa, föreskrifterna i nämnda förordning bliva bindande för vägdistrikten.

Utskottet.

Vad beträffar det av revisorerna under § 24 påtalade entreprenadförfarandet anser sig utskottet böra framhålla, att utskottet i likhet med revisorerna funnit vad i ärendet förekommit anmärkningsvärt.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville beträffande upphandlingsförordningen låta vidtaga åtgärder i av utskottet ovan angivet hänseende.

11:o) **Förbehållen rätt till gruskörning.** Under kommunikationsdepartementet, § 23, hava revisorerna upptagit till behandling vissa frågor rörande formerna för ordnandet av gruskörningen inom vägdistrikten. Revisorerna

hava vidare erinrat om vissa tidigare av dem gjorda uttalanden i samma fråga (Del I sid. 65—68).

I anslutning härtill hava revisorerna framhållit, att onödiga kostnader kunde genom vissa vidtagna åtgärder komma att drabba de väghållnings-skyldiga samt att statsutskottet vid 1933 års riksdag påtalat likartade förhållanden, som nu av revisorerna upptagits till behandling.

Yttranden i ärendet hava avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt av riksförbundet för landsbygdens folk (Del II sid. 220—223).

Utskottet. Utskottet, som vill erinra därom, att ny lagstiftning beträffande landets vägväsende trätt i kraft, varigenom en omläggning av detta genomförts, har i anledning av vad revisorerna anfört allenast velat framhålla, att de kontrollorgan, som enligt den nya lagstiftningen hava att övervaka användningen av de för landets vägar avsedda betydande anslagsmedlen, torde utöva sin uppsikt på sådant sätt, att några onödiga kostnader beträffande vägväsendet numera icke behöva uppkomma. Vid sådant förhållande har utskottet endast velat vad sålunda förekommit för riksdagen

omförmåla.

12:o) **Ersättning enligt allmänna resereglementet.** Under finansdepartementet, § 33, hava revisorerna till behandling upptagit frågan rörande statsverkets utgifter för reseersättningar och därvid ifrågasatt vissa ändringar i allmänna resereglementet (Del I sid. 77—83).

Revisorerna hava framhållit, att under senare år en avsevärd ökning av statsverkets utgifter för reseersättningar skett. Denna ökning vore enligt revisorernas mening att hänföra till en förändring i fråga om antalet befattningshavare, ändrad tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i bestämmelserna om för vilka resor ersättning utginge. En annan mera bidragande orsak till kostnadsökningen syntes revisorerna emellertid vara att söka i den ändring av färd sättet, som skett genom den alltmera tilltagande automobiliseringen, vilken möjliggjort företagandet av tjänsteresor i större omfattning än vad förut kunnat ske.

Vad beträffar användandet av omnibus hava revisorerna erinrat därom, att i allmänna resereglementet finnas upptagna vissa inskränkningar i skyldigheten att använda detta fortskaffningsmedel. Sålunda stadgas under 4 § i berörda reglemente, bland annat:

»I fall, där järnväg kan användas i stället för omnibus, är förrättningsmannen berättigad att begagna sig av förstnämnda färd sätt, därest icke härigenom traktamentsersättningen blir högre än om omnibus använts.

Därest av vederbörande myndighet för viss resa eller särskilda slags resor icke annorlunda föreskrives, är förrättningsman icke skyldig att färdas med omnibus i annat fall än då han samma dag, han avreser från en ort, dit återkommer.»

Revisorerna hava vid sin granskning uppmärksammat, att omnibus användes i ringa utsträckning vid tjänsteresor i statens ärenden. Dylika resor hava i regel endast förekommit på kortare sträckor samt då skyldighet därtill förelegat.

Revisorerna hava vidare framhållit, att den av dem verkställda granskningen givit vid handen, att användandet av egen bil såsom fortskaffningsmedel vid tjänsteresor under de senare åren betydligt ökats.

Ersättning för färd med s. k. annan automobil, vilken ersättning bestämdes i 1927 och 1929 års resereglementen till 40 öre per kilometer, sänktes år 1931 till 35 öre och år 1933 till 30 öre per kilometer.

På grund av bestämmelserna i allmänna resereglementet erhåller förrättningsman ofta endast ersättning såsom om resan helt eller delvis företagits å järnväg, oaktat han använt sig av egen bil (s. k. fingerad resa). Vid uppgörandet av reseräkning för en dylik resa har därför förrättningsmannen att beräkna kostnaden för färdsätt och färdväg, som icke använts utan helt fingerats. För att kunna avgöra, vilken ersättning han är berättigad till, måste förrättningsmannen upprätta dels en räkning på den fingerade resan, dels en räkning avseende den i verkligheten företagna resan. Det ligger i sakens natur, framhålla revisorerna, att upprättande och granskning av dylika räkningar måste bli avsevärt tidsödande. Lika självfallet är, att därvid kunna uppkomma svåra bedömningsfall.

Revisorerna hava slutligen erinrat därom, att vid gemensam färd i bil, som tillhör eller disponeras av någon av förrättningsmännen, äger denne enligt allmänna resereglementet för bilens användande åtnjuta gottgörelse enligt för taxebil gällande taxa. Vid gemensam färd äger dessutom envar förrättningsman uppbära ersättning med 5 öre per kilometer. Revisorerna hava med några exempel påvisat, vilka avsevärda utgifter som dylik s. k. samåkning medfört för statsverket.

Såsom allmänt uttalande i dessa frågor hava revisorerna anfört följande:

Såsom av det föregående framgår, har allmänna resereglementet tid efter annan varit föremål för ändringar på olika områden. Det torde också ligga i sakens natur, att en författning, som i så hög grad som allmänna resereglementet är underkastad utvecklingens lag, måste för att vara tidsenlig undergå en fortlöpande komplettering. De av revisorerna nu gjorda iakttagelserna utvisa även, att under de senaste åren åtskilliga omständigheter tillkommit, som i vissa hänseenden göra en ändring av allmänna resereglementet ånyo påkallad.

I första hand torde härvid en utvidgning av skyldigheten att vid tjänsteresor använda omnibus böra komma till stånd. Såsom förut framhållits, har omnibustrafiken under senaste åren i synnerligen hög grad utvecklats. Sedan tillkomsten av 1929 års allmänna resereglemente hava sålunda de koncessionerade busslinjerna i såväl antal som längd nära fördubblats, varjämte trafiksystemet i olika avseenden förbättrats. Härtill har statsverket avsevärt bidragit dels genom inrättande av nya linjer, dels ock genom inköp av privata sådana. Med den bekvämlighet, som numera utmärker detta färdsätt, har det i allt mera ökad omfattning kommit att utnyttjas av allmänheten. Under sådana förhållanden kan det knappast längre anses försvärligt att undantaga statens befattningshavare från skyldigheten att vid

tjänsteresor, då det lämpligen låter sig göra, använda sig av nämnda färd-sätt. Därest denna skyldighet införes, synas kilometerpenningar lika litet böra utgå vid bussresa som exempelvis vid järnvägsresa.

Revisorerna hava i sin redogörelse vidare framhållit, hurusom användandet av egen bil i viss mån kommit att dominera vid företagandet av tjänsteresor. Detta har sin grund i de praktiska fördelar, som användandet av ett dylikt färd-sätt ofta medför ur såväl statens som den enskilde förrättningsmannens synpunkt. Det torde emellertid icke kunna förnekas, att gällande bestämmelser om ersättning vid sådana resor till följd av den snabba utvecklingen på ifrågavarande område, numera, såsom redan framhållits, torde få anses opraktiska och otidsenliga. Det synes med hänsyn härtill revisorerna, som om tidpunkten nu vore inne för en omarbetning av ifrågavarande bestämmelser för åstadkommande av enklare och klarare beräkningsgrunder. Därvid läser man för att i största möjliga utsträckning kunna borteliminera med s. k. fingerade resor förenade olägenheter böra taga under övervägande att medgiva användandet av egen bil i större utsträckning än vad som för närvarande är fallet.

Revisorerna anse sig även böra ifrågasätta, huruvida icke en nedsättning av ersättningen för användningen av egen automobil bör komma till stånd.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, torde åtskilliga invändningar även kunna göras mot de nuvarande föreskrifterna om ersättning vid samåkning. Vad först angår den extra ersättning, som innehavare av automobil vid sådan resa beredes genom rätten till gottgörelse enligt för taxeaomobil gällande taxa jämte kilometerpenningar, torde den vara väl högt tilltagen. Revisorerna vilja erinra därom, att i de i anledning av riksdagens beslut utfärdade bestämmelserna om ersättning åt befattningshavare vid skogs-vårdsstyrelserna och hushållningssällskapen rätten till dylik extra ersättning reducerats så att ägaren endast erhåller 5 öre per kilometer för varje medresande. Enligt revisorernas uppfattning föreligger icke något skäl att i detta hänseende ställa statens befattningshavare i en gynnsammare ställning.

Vad beträffar kilometerpenningar till medresande förrättningsmän vid samåkning, har denna ersättning motiverats med att förrättningsmännen därigenom skulle bliva mera benägna att använda sig av detta färd-sätt. Då emellertid staten vid samåkning i själva verket avgiftsfritt tillhandahåller förrättningsmännen fortskaffningsmedel — vid resa med taxeaomobil genom ersättning till den främste av förrättningsmännen för vad han verkligen utgivit jämte kilometerpenningar och vid resa med annan automobil genom ersättning till den, som äger eller disponerar bilen — läser i överensstämmelse med vad som gäller, då förrättningsman använder kronan tillhörigt fordon, några kilometerpenningar till de medresande överhuvud taget icke böra utgå.

Sina beträffande allmänna resereglementet gjorda iakttagelser hava revisorerna velat bringa till riksdagens kännedom.

Yttranden hava avgivits av statskontoret och riksräkenskapsverket (Del II sid. 274—277), vilka båda myndigheter anslutit sig till vad revisorerna anfört.

Utskottet.

De av revisorerna under förevarande paragraf berörda spörsmålen avse vidtagandet av vissa ändringar i allmänna resereglementet med avseende å skyldigheten att vid tjänsteresor begagna omnibus samt frågorna rörande dels användandet av egen bil, dels ock om ersättning vid s. k. samåkning.

Revisorernas iakttagelser hava givit utskottet den uppfattningen, att med hänsyn till automobilväsendets snabba utveckling och statsverkets under senare år avsevärt ökade utgifter för reseersättningar vissa kompletteringar i allmänna resereglementets bestämmelser synas påkallade. Vad särskilt beträffar de delar av resereglementet, varom revisorerna ovan uttalat sig, synes en ändring vara av förhållandena påkallad. I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna finner utskottet det föreliggande spörsmålet vara av den betydelse, att detsamma bör av Kungl. Maj:t i lämpligt sammanhang upptagas till närmare övervägande i syfte att på ifrågavarande område åstadkomma tydligare och mera tidsenliga bestämmelser.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande vad revisorerna anfört i fråga om ändringar i allmänna resereglementets bestämmelser.

13:o) **Räntor å vissa restituerade utskylder.** Under finansdepartementet, § 34, hava revisorerna gjort vissa erinringar i fråga om tillämpningen av kungl. förordningen den 2 maj 1919 angående rätt till ränta vid restitution av utskylder m. m. (Del I sid. 83—85).

Enligt nämnda förordning skall envar, som efter besvär över taxering eller debitering vinner nedsättning i eller befrielse från honom påförd utskyld eller avgift till stat eller kommun eller från annan allmän utskyld eller avgift, vid återbekommandet av det belopp, han för mycket erlagt, tillika äga erhålla ränta därå efter fem för hundra om året från och med den dag, beloppet visas vara av honom guldett, till den dag, detsamma återbekommes. Dock må ränta ej utgå för längre tid än till dess trettio dagar förflutit, efter det Kungl. Maj:ts beslut i besvärsmålet meddelats eller underordnad myndighets beslut däri tagit åt sig laga kraft.

Revisorerna hava påvisat, hurusom i vissa fall skattskyldig uppburit ränta å restituerade skattebelopp, där den överordnade myndighetens beslut icke inneburit någon ändring av den skattskyldiges taxeringar utan endast att fördelningen av den skattepliktiga inkomsten mellan olika taxeringsdistrikt eller kommuner ändrats.

Revisorerna hava sammanknutit sina iakttagelser i följande allmänna yttrande:

Förarbetena till 1919 års förordning angående rätt till ränta vid restitution av utskylder m. m. utvisa, att man vid förordningens tillkomst närmast haft uppmärksamheten på sådana fall, där en skattskyldig erhållit en verklig nedsättning av eller befrielse från erlagda utskylder. Däremot innehålla förarbetena icke något uttalande om de fall, där befrielsen från eller nedsättningen av de erlagda skattebeloppen endast berott på ändrad fördelning av det beskattningsbara beloppet mellan olika kommuner eller taxeringsdistrikt. På grund av nu gällande bestämmelser i ämnet har därför skattskyldig kunnat upphära ränta å restituerade skattebelopp, som endast överflyttats från

en kommun till en annan eller från ett taxeringsdistrikt till ett annat inom samma kommun.

De av revisorerna nu gjorda iakttagelserna synas emellertid otvetydigt giva vid handen, att ett reglerande av rätten till räntegottgörelse i fall, varom nu är fråga, måste verkställas. Föreliggande spørsmål tarvar emellertid en utredning, som utan dröjsmål bör komma till stånd. Revisorerna vilja med hänsyn till vad sålunda förekommit påkalla åtgärder från riksdagens sida i detta ärende.

Utskottet. Vad revisorerna under förevarande paragraf anfört synes utskottet giva vid handen, att nuvarande bestämmelser angående rätt till ränta vid restitution av utskylder m. m. icke äro i alla avseenden fullt tillfredsställande. Revisorerna hava för sin del ansett, att ett reglerande av rätten till räntegottgörelse i fall, varom här är fråga, bör komma till stånd.

Då utskottet, som således helt ansluter sig till de av revisorerna anförda synpunkterna, är av den uppfattningen, att detta spørsmål bör bliva föremål för närmare utredning, får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning i syfte att i av revisorerna anmärkta avseenden åvägabrinda ändring i gällande bestämmelser rörande rätt till räntegottgörelse.

14:o) **Lån till vissa redogörare.** Under finansdepartementet, § 38, hava revisorerna påtalat vissa fall, då redogörare vid statliga institutioner beviljats lån av medel, som varit till institutionen överlämnade för förvaltning och för vilka sålunda redogöraren haft redovisningsskyldighet (Del I sid. 96).

Revisorerna hava uppmärksammat, att såsom säkerhet för dylika lån i visst fall godtagits enbart namnborgen, under det att i ett annat fall säkerheten utgjorts av inteckning i fastighet. Några bestämmelser, som stadgade förbud mot en dylik lånetransaktion, funnes visserligen icke, men revisorerna ansåge dock — oavsett om den lämnade säkerheten i varje särskilt fall kunnat anses betryggande — det synnerligen olämpligt, att lån beviljades personer av medel, som de i egenskap av redogörare själva omhänderhade. Föreskrifter i någon form borde därför enligt revisorernas mening snarast utfärdas i syfte att förhindra utlämnande, på sätt här ovan angivits, av lån till redogörare.

Utskottet. Det av revisorerna påtalade förhållandet, att såsom vid vissa statliga institutioner skett lån beviljats personer av medel, som de i egenskap av redogörare själva omhänderhava, måste utskottet beteckna som olämpligt. Då med hänsyn därtill att tillvägagångssättet i fråga blivit av riksdagens revisorer påpekat, utskottet har anledning förvänta, att en upprepning i av revisorerna anmärkt avseende icke kommer att ske, har utskottet icke funnit någon åtgärd från riksdagens sida erforderlig. Vad i ärendet förekommit har utskottet emellertid icke velat underlåta att för riksdagen

omförmäla.

15:o) **Brandförsäkring av statsverket tillhörande byggnader m. m.** Under finansdepartementet, § 40, hava revisorerna till behandling upptagit frågan rörande brandförsäkring av kronans byggnader (Del I sid. 96—98).

Revisorerna hava meddelat, att det nu föreliggande spørsmålet varit föremål för granskning av 1913 års revisorer. Nämnda års revisorer, som påvisade, hurusom man i ett flertal fall frångått regeln, att staten vore sin egen assuradör, uttalade önskvärdheten därav, att bestämda föreskrifter blevo meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Efter att nu hava erinrat därom, att några bestämmelser i ämnet icke blivit utfärdade, hava revisorerna gjort följande uttalande:

Även innevarande års revisorer hava uppmärksammat, att försäkring av fast egendom förekommit även i sådana fall, där Kungl. Maj:ts medgivande därtill icke förelegat. Jämväl försäkring av lös egendom har skett, liksom stöldförsäkring m. m.

Enligt vad revisorerna inhämtat, hava i flera fall inom riksräkenskapsverket anmärkningar framställts angående utbetalning av försäkringsavgifter för ändamål, varom här är fråga.

Berörda utbetalningar torde hava haft sin grund i att vederbörande redogörare saknat kännedom om bestämmelserna i ämnet. Dessutom tillkommer, att dessa bestämmelser endast avsett brandförsäkring av fast egendom. Det synes revisorerna angeläget, att föreskrifter i ämnet utfärdas, som äro bättre avpassade efter de tidsförhållanden, som för närvarande råda.

Yttrande har avgivits av byggnadsstyrelsen (Del II sid. 291 och 292), som funnit önskvärt, att särskilda, enhetliga bestämmelser utfärdas rörande försäkring av kronan tillhörig egendom.

Av vad revisorerna anfört synes framgå, att förhållandena på ifrågavarande område icke äro fullt tillfredsställande. Med hänsyn till den föreliggande frågans vikt och betydelse ur såväl principiell som praktisk synpunkt, har utskottet i likhet med revisorerna och byggnadsstyrelsen funnit önskvärt, att enhetliga och bestämda föreskrifter utfärdas rörande försäkring av kronan tillhörig egendom.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för åstadkommande av enhetliga föreskrifter rörande försäkring av kronan tillhörig egendom.

16:o) **Vissa tjänstledigheter vid de allmänna läroverken och inom folkskollärarkåren.** Under ecklesiastikdepartementet, § 43, hava revisorerna meddelat, att de vid sin granskning av de allmänna läroverkens räkenskaper uppmärksammat fall, där lärare under flera år i följd beviljats sjukledighet (Del I sid. 102 och 103). Sålunda hade revisorerna funnit, att en lärare åt-

njutit tjänstledighet i en följd från hösten 1916 och två andra från respektive april 1922 och höstterminen 1924. I ett fall hade en lärare åtnjutit liknande tjänstledighet från november 1925 till april 1937, då han erhållit avsked. En lärare hade åtnjutit ständigt sjukledighet från februari 1921 till augusti 1936, då han erhöll avsked.

Revisorerna hava härtill gjort följande allmänna uttalande:

Revisorerna uttala sig i annat sammanhang (§ 45) i fråga om tjänstledigheter inom folkskollärarkåren och vissa därmed sammanhängande olägenheter. Det måste enligt revisorernas mening betecknas som ett synnerligen otillfredsställande förhållande, att befattningshavare, som på grund av sjukdom är urståndsatt att sköta sin tjänst, må bibehållas vid densamma så lång tid, som i förevarande fall ägt rum. Sedan det civila tjänstepensionsreglementet från och med nästkommande år jämväl äger tillämpning å lärare vid statens undervisningsväsende, synes det revisorerna angeläget, att vederbörande myndighet tillser, att detta reglementes bestämmelser angående sjuk- och förtidspensionering tillämpas i fall, varom här är fråga.

Yttrande har avgivits av skolöverstyrelsen (Del II sid. 300 och 301).

Vidare hava revisorerna under § 45 till behandling upptagit frågan rörande vissa sjuktjänstledigheter inom folkskollärarkåren (Del I sid. 104—109). Revisorerna hava därvid berört dels grunderna för tjänstledighetsavdraget vid fall av långvarigare sjukdom, dels ock spörsmålet om skyldighet för lärare att avgå från tjänsten efter viss tids sjuktjänstledighet.

Revisorerna hava meddelat, att de vid sin granskning av länsstyrelsernas räkenskaper uppmärksammat åtskilliga fall, där folk- och småskollärare under flera år i följd beviljats tjänstledighet för sjukdom under lästerminerna. Tjänstledighet hade i dessa fall begärts och beviljats endast för den del av året, då tjänstgöringsskyldighet för lärare förelegat. Under ferietiden däremot hade läraren varit i tjänst.

Revisorerna hava vidare meddelat, att i fråga om skyldighet för lärare vid folk- och småskolor att avgå från befattning reglementet för statens pensionsanstalt icke innehåller något stadgande om förfaringsättet vid fall av vägran från den avgångsskyldiges sida att ingiva ansökning om avsked med pension.

Revisorerna hava sammanfattat sina iakttagelser i detta ärende uti följande allmänna uttalande:

De av revisorerna vid skilda tillfällen påtalade förhållandena beträffande folk- och småskollärares långvariga sjukledigheter giva otvetydigt vid handen, att de nuvarande bestämmelserna på hithörande områden äro i hög grad otillfredsställande. Vid dessa sjukledigheter hava, enligt vad revisorerna kunnat konstatera, upprepade ombyten av sjukvikarier ägt rum, vilket icke varit till gagn för undervisningens kontinuitet. Det måste också enligt revisorernas mening betecknas såsom ett allvarligt missförhållande, att bestämmelser saknas, som möjliggöra entledigande av här avsedda befattningshavare vid den tidigare tidpunkt, då anledning funnits att antaga att återgång i tjänst icke kunnat vara att förvänta.

Sedan lärarpersonalen numera erhållit lönereglering i enlighet med de

grunder, som gälla för statens befattningshavare, torde även pensionsbestämmelser för lärarpersonalen inom kort komma att utfärdas, vilka närmare ansluta sig till för statens befattningshavare i sådant hänseende gällande grunder. Även efter utfärdandet av sådana föreskrifter torde dock allt fortfarande saknas ett centralt organ, som har att övervaka de lokala skolmyndigheternas tillämpning av dessa bestämmelser, exempelvis att vederbörande, då skyldighet för honom att avgå föreligger, inkommer med vederbörlig ansökning därom. Det ligger i sakens natur, att många av dessa skolmyndigheter i de till omkring 2,500 uppgående skoldistrikten sakna förutsättning eller möjlighet att fullgöra en dylik uppgift. Revisorerna anse därför, att för åstadkommande av enhetlighet och reda på hithörande område bestämmelser böra utfärdas om att, då lärare varit sjukledig viss tid — förslagsvis 6 terminer i en följd — frågan om förlängd sjukledighet bör underställas skolöverstyrelsen. Revisorerna förutsätta givetvis, att skolöverstyrelsen, då så i förekommande fall visar sig behövt, inhämtar medicinalstyrelsens mening.

Vad beträffar det förhållandet att en lärare under flera år i följd beviljats tjänstledighet för sjukdom under lästerminerna, men återinträtt i tjänst under ferierna och därunder uppburit oavkortade löneförmåner, vilja revisorerna erinra därom, att sådan statens befattningshavare med reglerad avlöning, som beviljats fortlöpande tjänstledighet för sjukdom, efter ett års dylik ledighet icke äger komma i åtnjutande av vare sig semester eller kostnadsfri sjukledighet, förrän han återinträtt i tjänst. Enligt revisorernas mening föreligga icke några skäl att i sådant avseende ställa lärarpersonalen vid folk- och småskolor i gynnsammare ställning än statens befattningshavare.

Yttranden hava avgivits av statskontoret och skolöverstyrelsen (Del II sid. 303—305).

Utskottet vill erinra därom, att civila tjänstepensionsreglementet från och med ingången av innevarande år äger tillämpning jämväl å lärarpersonalen vid de allmänna läroverken. Vidare må framhållas, att förslag till särskilt tjänstepensionsreglemente för folkskollärare m. fl. upprättats, vilket ansluter sig till de för statens befattningshavare i sådant hänseende gällande grunder. Sistnämnda reglemente, som är avsett att tillämpas från och med den 1 januari 1938, är för närvarande föremål för riksdagens prövning.

Utskottet.

Bestämmelserna i ovannämnda reglementen, vilka med avseende å skyldighet att efter viss tids sjukledighet avgå från tjänsten innebära en viss skärpning, torde möjliggöra ett ingripande till förhindrande av sådana uppenbara missförhållanden, som revisorerna här påtalat. Utskottet vill uttala sin förväntan, att vederbörande myndigheter också tillse, att de lokala skolmyndigheterna tillämpa de nya pensionsreglementena jämväl i fall, varom nu är fråga.

Vad härefter beträffar det av revisorerna påtalade förhållandet, att lärare beviljats tjänstledighet för sjukdom under lästerminerna men återinträtt i tjänst under ferierna och därunder uppburit oavkortade löneförmåner, finner utskottet i hög grad påkallat, att denna fråga, som varit föremål för mångårig behandling, bringas till slutlig lösning. Det kan nämligen enligt utskottets mening icke finnas skäl för att, såsom här faktiskt är förhållan-

det, lärarpersonalen vid folk- och småskolorna i nu förevarande avseende placeras i gynnsammare ställning än statens befattningshavare.

Utskottet har velat vad i detta ärende förekommit för riksdagen
omförmåla.

17:o) **Lärartjänsts förenande med privat verksamhet.** Under ecklesiastikdepartementet, § 44, hava revisorerna till behandling upptagit frågan om lärartjänsts förenande med privat verksamhet (Del I sid. 103 och 104).

Yttrande har avgivits av skolöverstyrelsen, som bifogat yttrande från styrelsen för svenska läroverkslärarnas riksförbund (Del II sid. 301—303).

Utskottet.

Det av revisorerna berörda spörsmålet kommer i annat sammanhang under riksdagens prövning; vilket utskottet velat härmed för riksdagen

omförmåla.

18:o) **Statsbidrag till Söderköpings stads skolor för yrkesundervisning.** Under ecklesiastikdepartementet, § 46, hava revisorerna framställt vissa anmärkningar beträffande till Söderköpings stads skolor för yrkesundervisning utbetalat statsbidrag. (Del I sid. 109—111.)

Revisorerna, som inledningsvis redogjort för bestämmelserna i gällande kungörelse angående statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, hava meddelat, att de vid sin granskning uppmärksammat, att vissa lärare enligt särskilda »donationsbrev» skänkt till Söderköpings stads skolor för yrkesundervisning i det närmaste hela den del av deras blivande löner, som icke skulle komma att utgå av statsbidrag. Av handlingarna i ärendet hade vidare framgått, att ifrågavarande lärare efter donationsbrevens utfärdande antagits till lärare vid skolorna. Riksräkenskapsverket, som tidigare påtalat ifrågavarande förhållanden, hade inhämtat yttrande i frågan från skolöverstyrelsen, som ansett, att den omständigheten, att visst bidrag i form av donationer lämnats av lärare, som varit anställda vid skolorna, icke kunde lagligen lända till inskränkning i skolornas rätt till statsunderstöd och att någon jämkning i statsbidraget, då vid dettas beräkning hänsyn tagits till lärarnas avlöning, icke kunde anses befogad.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande:

Avsikten med bestämmelserna i förenämnda kungörelse är uppenbarligen, att vederbörande kommun, landsting, annan kommunal samfällighet eller förening av flera dylika skall omhänderhava skolornas förvaltning samt också ekonomiskt stödja skolornas verksamhet. I här relaterade fall har icke kommunens ekonomiska biträde till skolans verksamhet ifrågakommit, då det gällt lärarpersonalens avlöning. Tillvägagångssättet att lärarna genom s. k. donationsbrev avstå från den del av sin avlöning, som icke utgår av statsmedel, anse revisorerna anmärkningsvärt, och skulle denna praxis vinna efterföljd, skulle konsekvenserna kunna bli ganska omfattande. Skolöverstyrelsen har, som förut nämnts, endast framhållit, att det påtalade förfä-

randet icke kunde lagligen föranleda någon besvärning av statsbidraget. Ej heller har skolöverstyrelsen gjort någon erinran mot det principiellt olämpliga i förfaringssättet.

Särskilt med hänsyn till den ståndpunkt, som skolöverstyrelsen intagit, finna revisorerna ofrånkomligt, att sådan ändring sker av föreskrifterna i ovannämnda kungörelse om statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, att nu påtalade tillvägagångssätt i fråga om lärarpersonalens avlöning för framtiden omöjliggöres. Det synes även önskvärt, att därvid tillses, att statsbidrag icke må utgå, med mindre vederbörande kommun eller annan i författningen avsedd samfällighet reellt bidrager till lärarnas avlöning.

Yttrande i ärendet har avgivits av statskontoret, varjämte förklaring inhämtats av skolöverstyrelsen, som införskaffat yttrande från styrelsen för Söderköpings lärlingsskolor, (Del II sid. 306—309).

Statskontoret har helt anslutit sig till de av revisorerna anförda synpunkterna.

Skolöverstyrelsen har framhållit, att ifrågavarande lärare förklarades behöriga till lärarbefattningarna efter det de utfärdat ifrågavarande donationsbrev. De vore sålunda, framhåller skolöverstyrelsen, icke att anse som lärare, när de utfäste de bidrag, som donationsbrevet avsågo. Överstyrelsen har vidare gjort gällande, att ett utfäst bidrag till en planerad skola icke kan återkallas med motivering, att bidragsgivaren senare anställs som lärare vid skolan. Överstyrelsen har vidare framhållit, att överstyrelsen i sitt ovanberörda yttrande till riksräkenskapsverket icke ansåg sig böra yttra sig om annat än det då föreliggande fallet, vilket överstyrelsen allt fortfarande icke ansåge äga den principiella innebörd, som av statsrevisorerna förutsetts.

I likhet med revisorerna måste utskottet såsom anmärkningsvärt beteckna det av revisorerna påtalade tillvägagångssättet, vilket enligt utskottets mening knappast kan anses stå i god överensstämmelse med innebörden i gällande bestämmelser. Vad i ärendet förekommit har utskottet funnit vara av den art, att det nödvändiggör en författningsändring, så att det anmärkta förfarandet för framtiden omöjliggöres. Lika med revisorerna synes utskottet därjämte angeläget, att kravet på effektivt bidrag från vederbörande kommunala samfälligheter till lärarpersonalens avlöning icke eftergives.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville i av revisorerna angivet syfte låta vidtaga ändring av gällande bestämmelser i kungörelsen om statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning.

Utskottet.

19:o) **Statsbidrag till betesförbättringar.** Under jordbruksdepartementet, § 48, hava revisorerna påtalat vissa brister i nu gällande bestämmelser rörande statsbidrag till betesförbättringar (Del I sid. 114—117).

Yttrande har avgivits av lantbruksstyrelsen (Del II sid. 318 och 319).

Utskottet.

Under punkt 149:o) av sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 1 har jordbruksutskottet yttrat sig rörande det spörsmål, som revisorerna sålunda upptagit till behandling; varom utskottet velat här

erinra.

20:o) **Bevaknings- och undersökningsfartyget Skagerak.** Under jordbruksdepartementet, § 51, hava revisorerna framställt vissa anmärkningar i fråga om byggandet av det för havsfiskets behov anskaffade bevaknings- och undersökningsfartyget Skararak (Del I sid. 121—157).

Efter att hava närmare redogjort för länsstyrelsens i Göteborgs och Bohus län uppdrag med infordrande av anbud å nämnda fartyg och i samband därmed stående frågor hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande:

Omständigheterna i föreliggande fall synas revisorerna ganska märkliga. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, uppdrog Kungl. Maj:t åt länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län att infordra anbud å ifrågavarande fartyg samt pröva och inom ramen för tillgängligt anslag antaga dylikt anbud, däri inbegripet jämväl avgörandet av frågan om maskineriets art. Sedan länsstyrelsen funnit de avgivna anbuden för höga för att kunna läggas till grund för beställning, beslöt länsstyrelsen inleda förhandlingar med de verkstäder, som avgivit de lägsta anbuden, för att genom underhandsförfarande träffa uppgörelse angående fartygets byggande. De enligt länsstyrelsens mening förmånligaste villkoren lämnades härvid av aktiebolaget Götaverken, med vilket bolag länsstyrelsen sedermera upprättade kontrakt angående fartygets tillverkning och leverans.

Revisorerna hava icke kunnat undgå att finna länsstyrelsens förfaringssätt härutinnan anmärkningsvärt. Visserligen torde, såsom länsstyrelsen framhållit, tiden icke hava medgivit infordrande av nya anbud, men det synes revisorerna likväl icke lämpligt av länsstyrelsen att utan tillräcklig föregående undersökning antaga ett anbud, innebärande inbyggande i fartyget av ett maskineri, som icke varit i erforderlig grad utexperimenterat.

Av en av fartygets huvudkontrollant avgiven besiktningssrapport framgår vidare, att vid den leveranstur, som den 5 juli 1935 företogs med fartyget, med hänsyn till de goda resultat, som vid förberedande prov ernåtts beträffande maskineriets hästkraftantal och bränsleförbrukning, det icke befunnits erforderligt att utföra maskin- och fartprov enligt kontraktets föreskrifter. Det synes revisorerna i hög grad anmärkningsvärt, att med hänsyn till maskineriets säregna art kontraktets bestämmelser härutinnan kunnat eftersättas liksom även att protokoll i vederbörlig ordning över de företagna proven icke upprättats.

Såsom av fartygets maskindagbok ävensom av rapporter, avgivna av fartygets befälhavare, framgår, har fartyget under den tid, som förflutit från dess leverans från varvet, varit utsatt för ständiga maskinhaverier, vilka i flera fall varit av den art, att de inneburit allvarlig fara för fartyget och dess be-

sättning. De ofta upprepade startsvårigheterna, avbrotten för reparationer och justeringar av maskineriet hava medfört att fartygets expeditioner alltsomoftast måst inskränkas, varigenom de uppgifter, för vilka det varit avsett, icke kunnat fullföljas. Det synes därför revisorerna vara ofrånkomligt, att med tillämpning av kontraktets föreskrifter åtgärder snarast vidtagas för fartygets försättande i fullgott skick.

Vad sålunda förekommit har givit revisorerna anledning framhålla vikten av att anskaffandet av fartyg i liknande fall anförtros åt på området sakkunnig myndighet.

Yttranden i ärendet hava avgivits av kommerskollegium, lantbruksstyrelsen samt länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, som bifogat en av länsstyrelsens kontrollant över ifrågasvarande fartygsbygge, ingenjören O. R. von Sydow, avgiven promemoria (Del II sid. 325—333).

Såsom av revisorerna framhållits har under den tid, som förflutit från fartygets leverans från varvet, detsamma varit utsatt för upprepade maskinhaverier på grund av de brister, som sedermera yppat sig i det i fartyget inbyggda maskineriet. Med hänsyn härtill och då det är angeläget, att fartyget snarast försättes i funktionsdugligt skick, torde det kunna ifrågasättas, huruvida icke med stöd av kontraktets bestämmelser maskineriet bör påfordras utbytt. Därest emellertid en dylik åtgärd icke nu kan anses påkallad, vill utskottet uttala angelägenheten av att vederbörande myndighet med uppmärksamhet följer arbetets gång och därvid tillser, att sådan utsträckning av garantitiden kommer till stånd, som erfordras för att maskineriet skall befinnas helt anmärkningsfritt.

Utskottet.

Då i detta ärende någon åtgärd från riksdagens sida icke torde i nu angivna eller övriga hänseenden behöva påkallas har utskottet på grund av ärendets vikt dock velat vad sålunda förekommit för riksdagen

omförmåla.

21:o) **Vissa bokföringsfrågor beträffande domänverket.** Under statens affärsverksamhet, § 62, hava revisorerna framställt vissa erinringar beträffande domänstyrelsens huvudbokföring (Del I sid. 175—178).

Utgifter för nybyggnader och nyanskaffning vid domänverkets sågverk hava påförts årsresultatet såsom en omkostnad för redovisningsåret, vilket syntes revisorerna icke vara ägnat att läggas till grund för en vinst- och förlustberäkning, som kan göra anspråk på att återspegla årets verkliga driftresultat. Då bokföringen har en omedelbar betydelse för beräkning av det överskott, som varje år skall inlevereras från domänfonden till statsregleringen, betona revisorerna önskvärldheten av att en ändring kommer till stånd. Revisorerna framhålla vidare, att de grunder, som eljest tillämpas för finansiering av statens affärsdrivande verksamhet, icke tillåta att driftmedel användas för kapitalinvesteringar utan riksdagens hörande.

Förklaring har avgivits av domänstyrelsen (Del II sid. 365 och 366), som bland annat anfört, att styrelsen, jämlikt av statsmakterna lämnat uppdrag,

inom den närmaste tiden kommer att till Kungl. Maj:t ingiva utredning angående bildande av bolag för övertagande av domänverkets träförädlingsindustri ävensom i samband därmed förslag huru för denna trävaruindustri skall redovisas även om den kommer att, utan bolagsbildning, fortfarande drivas i domänstyrelsens regi.

Under § 63 hava revisorerna framställt vissa erinringar beträffande bokföringen av domänfondens in- och utgående lager (Del I sid. 178 och 179).

Revisorerna hava funnit, att av de olika »sortiment och dylikt», som ingå i domänfondens utgående lager 1936 vid sågverk och virkesmagasin, är det endast posten »Material», som upptagits till självkostnadsvärde. »Förädlad virke», vars självkostnadsvärde beräknats till 140 kronor per std, har nedskrivits till 25 kronor per std. Värdet av träkol vid sågverken har nedskrivits med 100 procent. Timmer vid sågverken, vars självkostnadsvärde beräknats till 45 öre kubikfot, har nedskrivits till 10 öre, och motsvarande nedskrivning har skett beträffande rundvirket vid virkesmagasinen. Ej endast vid sågverk och virkesmagasin förekommer lager, därå avskrivning göres. Även i skogarna finnas lager, vars storlek icke kunnat angivas, men vars självkostnadsvärde beräknats uppgå till kostnaden för huggning, körning och dylikt. Det på detta vis beräknade värdet av timmer, sulfat-, sulfat- och brännved har nedskrivits med 50 procent och av träkol och kolved med 100 procent. Inalles har domänfondens utgående lager, vars självkostnadsvärde beräknats till 5,396,484 kronor 75 öre, nedskrivits med cirka 4 miljoner kronor till 1,350,932 kronor 75 öre.

Revisorerna hava i anslutning härtill gjort följande allmänna uttalande:

Lika med riksräkenskapsverket finna revisorerna här omtalade förfaringsätt icke vara förenligt med rationella vinstberäkningsprinciper. Den reform, som ställts i utsikt, bör emellertid avse ej blott lagret vid sågar och virkesmagasin, utan jämväl lagret i skogarna.

Vidkommande frågan om en viss del av lagret bör hållas nedskrivna under självkostnadsvärdet, t. ex. med en viss genomsnittsprocent, torde en sådan bokföring icke äventyra riktigheten av vinst- och förlustberäkningen, därest denna del tillmätas tillräckligt knappt. En sådan åtgärd skulle också underlätta domänfondens kassaställning vid övergången till det nya bokföringssättet. För övergångsåret kommer nämligen domänfonden att utvisa en bokvinst, som icke motsvaras av influtna medel. Emellertid vilja revisorerna giva uttryck åt den förväntan, att det här blir fråga om en anordning allenast för övergångsåret. Det intresse, i vilket vissa enskilda företagare hålla sina tillgångar bokförda till låga värden för att därigenom skapa »dolda fonder», föreligger nämligen icke i fråga om domänverket, och med hänsyn till reda och överskådlighet i bokföringen torde det icke vara tillrådligt, att olika partier av samma slags vara upptagas till olika värden.

Yttrande har avgivits av domänstyrelsen (Del II sid. 366 och 367), som ansett, att stående lagerkvantiteter böra bokföras till nedskrivna värden under det att kvantiteter, som överskjuta minimilager, böra bokföras till tillverkningsvärden. Styrelsen har emellertid tillagt, att styrelsen för sin

del icke har något att erinra mot att självkostnadsvärdet lägges till grund för bokföringen av lagren, dock endast under den förutsättningen, att i domänverkets räkenskaper vid sidan av domänfonden får uppläggas en särskild regleringsfond för avskrivningar.

I § 64 av sin berättelse hava revisorerna vidare beträffande domänverkets nuvarande förnyelsefond för återväxtkostnader uttalat, att nämnda fond bör tillgodogöras de belopp, som enligt antagna grunder bort hava avsatts under åren 1930—1933, men icke blivit avsatta, samt framhållit angelägenheten av att utredning verkställas om på vad sätt vissa av revisorerna antydda riktlinjer för fondbildning m. m. i fråga om belopp, som inflyta på grund av överavverkning, lämpligen böra praktiskt genomföras (Del I sid. 179—182).

Revisorerna hava lämnat en redogörelse för fondens tillkomst och för hittills tillämpade grunder för avsättningar till fonden samt för av 1936 års utredning angående beredskapsarbeten och av socialiseringsnämnden gjorda uttalanden i berörda fonderingsfråga. I anslutning härtill hava revisorerna uttalat i huvudsak följande:

Beträffande utgifter för sådana åtgärder för återväxt, som anses lämpliga att företaga för skogsvård å marker utan samband med avverkningen å dem, är det naturligt, att de gäldas ur en fond av nuvarande förnyelsefondens beskaffenhet. I fråga om det berättigade i övrigt av en dylik fond få revisorerna anföra följande.

Varje belopp, som inflyter på grund av överavverkning, torde böra anses såsom en i penningar förvandlad del av skogskapitalet, alltså ett kapitaluttag, och bör hållas isär från den egentliga avkastningen från skogsdomänerna. Det vore önskvärt att *all* dylik »inkomst» behandlades för sig och fonderades, icke för fondbildning i och för sig, men i avvaktan på beslut angående det genom överavverkningen i penningar förvandlade kapitalets användning. Revisorerna anse, att överavverkningens verkliga belopp per år bör kunna fastställas för hela landet och att detta belopp i dess helhet bör tillföras fonden. Fondens behållning bör utnyttjas för, bland annat, återväxtkostnader av ovan angivet slag, för dikningar, vägarbeten och dylika utgifter för kapitalökning eventuellt även för inköp av mark. Att fondens medel däremot icke böra användas för gäldande av åtgärder, vidtagna i huvudsakligt syfte att häva arbetslöshet, följer av det ovan sagda. I dylika fall bör ersättning för sådana åtgärder tillföras domänfonden till den del kostnaderna kunna beräknas bli oräntabla.

Yttrande har avgivits av domänstyrelsen (Del II sid. 367), som, bland annat, uttalat, att en uppdelning av avsättningen på sätt revisorerna ifrågasatt icke för närvarande syntes styrelsen nödvändig.

I likhet med revisorerna finner utskottet av domänstyrelsen tillämpade grunder i fråga om bokföringen av kostnader för nybyggnader och nyan-skaffningar vid domänverkets sågverk m. m. samt av domänverkets in- och utgående lager icke i allo fullt lämpliga. Utskottet delar också revisorernas uppfattning, att grunderna för beräkning av avsättningarna till förnyelsefonden för återväxtkostnader böra bli föremål för utredning.

Utskottet.

Såsom emellertid av statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (Inkomsterna, sid. 50 och 51) framgår, hava vissa av de av revisorerna behandlade frågorna av Kungl. Maj:t upptagits till prövning. Det torde alltså finnas anledning antaga, att revisorernas erinringar och förslag i här berörda avseenden därvid bliva föremål för närmare överbäganden.

Vad i dessa ärenden förekommit har utskottet dock ansett vara av den allmänna vikt och betydelse, att utskottet velat detsamma för riksdagen

omförmäla.

22:o) **Genom domänstyrelsen utarrenderade kronoegendomar.** Under statens affärsverksamhet, § 67, hava revisorerna påtalat vissa brister i vissa av domänstyrelsen utarrenderade kronoegendomar (Del I sid. 185 och 186).

Revisorerna hava meddelat, att de besökt ett antal dylika kronoegendomar i Stockholms omgivningar. Vid sina besök hade revisorerna kunnat konstatera, att byggnaderna å dessa egendomar — såväl bostadshus som ekonomibyggnader — stundom befunno sig i mindre tilltalande skick och i vissa fall voro påfallande dåliga. På senare tid hade emellertid i viss omfattning förbättring och ombyggnad företagits på domänstyrelsens föranstaltande, varjämte i andra fall genomgripande reparationer uppgivits vara planerade.

Revisorerna hava gjort följande allmänna uttalande:

Revisorerna hava icke kunnat undgå att finna det anmärkningsvärt att kronans ifrågavarande arrendegårdar icke befinna sig i tillfredsställande skick. En förbättring i förevarande avseende kan visserligen för närvarande iakttagas, men betydande brister kvarstå dock ännu. Revisorerna anse det vara av vikt att byggnaderna å kronans arrendegårdar försättas och hållas i fullgott skick.

Förklaring har avgivits av domänstyrelsen (Del II sid. 367—369), som framhållit, att styrelsen har för avsikt att i görligaste mån tillse, att kronans arrendegårdar, på sätt revisorerna uttalat, försättas och hållas i fullgott skick.

Utskottet. Vad i detta ärende förekommit har givit utskottet anledning framhålla angelägenheten därav, att byggnaderna å kronans arrendegårdar hållas i fullgott stånd och att förefintliga brister varda avhjälpta. På grund av vad domänstyrelsen i sin ovanberörda förklaring uttalat, har utskottet anledning antaga, att styrelsen tillser, att så också kommer att ske.

Med hänsyn till ärendets vikt har utskottet velat vad sålunda förekommit för riksdagen

omförmäla.

23:o) **Vissa fondmedel m. m.** Under rubriken Statens fondförvaltning hava revisorerna under §§ 70—81 lämnat en redogörelse för användningen av de statliga fonderna och vissa andra medel, som förvaltas av statliga myndigheter. Revisorerna hava i främsta rummet behandlat fondmedel, som redovisas av statskontoret, och som ingå i den medelsredovisning, den s. k. fondpublikationen, som årligen utgives av detta ämbetsverk. I samband härmed hava revisorerna även behandlat frågor om avskrivning av fonderade medel samt om placering av vissa statliga kapitaltillgångar (Del I sid. 208—255).

De fonder, rörande vilka revisorerna här meddelat närmare uppgifter, äro följande:

arméns musikfond,
beväringmanskapets invalid- och pensionsfond,
indelningsverkets besparingsfond,
invalidhusfonden,
förenade mötespassevolanskassornas fond,
Norrbottens hästjägarskvadrons fond,
fonden för minstation till skyddande av inloppet till Gävle,
lantförsvarets fonderade arrendemedel,
garnisonsskolans i Landskrona fond,
Stockholms varvs byggnadsfond,
jämtländska renbetesfjällens skogsfond,
jämtländska lappväsendets fond,
Västerbottens lappfond,
Norrbottens lappfond,
Drottningholms broars arrendemedels fond,
Almare Stäkets bros arrendemedels fond,
Djurgårdsfonden,
Gripsholms slotts försäljningsmedels fond,
Ulriksdals slotts försäljningsmedels fond,
Haga slotts försäljningsmedels fond,
allmänna nödhjälpsfonden och
undsättningsfonden.

Dessutom hava revisorerna under rubriken jordbruksdepartementet, § 49, behandlat frågan om redovisningen och fonderingen av fiskeavgifter samt under samma departement, § 50, avgifter enligt 4 kap. 14 § vattenlagen (Del I sid. 117—120).

Revisorerna hava i fråga om de för försvarsändamål avsedda fondtillgångarna gjort följande uttalande:

Av de lämnade redogörelserna för ifrågavarande fonder framgår, att vissa av dessa fonders, exempelvis invalidhusfondens, tillgångar i enlighet med mångårig praxis disponeras för utdelande av understöd och invalidpensioner åt manskap vid försvarsväsendet, varjämte f. d. officerare och f. d. underofficerare kunna tilldelas smärre gratifikationer av fondens medel. Vissa andra fonder åter såsom beväringmanskapets invalid- och pensionsfond samt indelningsverkets besparingsfond tagas numera i huvudsak i anspråk

för likartade ändamål, i främsta rummet understöd åt indelt manskap, varvid beväringmanskapets invalid- och pensionsfond delvis bestrider kostnader, som skola utgå i enlighet med föreskrifterna i 1909 och 1927 års förordningar om ersättning i anledning av skada, ådragen under militärtjänstgöring. Såväl beträffande beväringmanskapets invalid- och pensionsfond som arméns musikfond gäller, att fondmedlen tagas i anspråk för täckande av sådana ändamål, vilka eljest skolat tillgodoses och i viss utsträckning även fyllas av medel, anvisade å särskilda riksstatsanslag (jfr uttalande vid 1921 års riksdag angående arméns musikfond). Detsamma är förhållandet med förenade mötespassevolanskassornas fond, vilken disponeras av Kungl. Maj:t till utgifter för underhåll av för militära ändamål speciellt avsedda bryggor och broar m. m., kostnader, som givetvis eljest skolat i sedvanlig ordning upptagas under fjärde huvudtiteln. I den mån fondernas tillgångar icke förslå för angivna ändamål, måste i varje fall bristen täckas med anvisning å riksstaten eller genom disponerandet av medel under vissa i riksstaten upptagna anslag, ett förhållande, som givetvis icke bidrager till att skapa önskvärd ordning och reda inom här berörda delar av förvaltningen.

Vad slutligen beträffar Norrbottens hästjägarskvadrons fond och fonden för minstation till skyddande av inloppet till Gävle hava fondtillgångarna under en följd av år överhuvud taget icke kommit till användning. Det vill emellertid förefalla revisorerna, som om förstnämnda fonds kapital borde kunna tagas i anspråk för något lämpligt ändamål för lantförsvarets del, medan åter sistnämnda fond — i samförstånd med stadsfullmäktige i Gävle — synes kunna nyttiggöras för sjöförsvarets behov.

Utän att vilja närmare ingå på hur fonderna lämpligen böra komma till användning, anse sig revisorerna dock böra framhålla det mindre tillfredsställande däruti, att statliga fondtillgångar — i här ovan angivna fall uppgående till något över 10 miljoner kronor — skola hållas räntebärande och förvaltas allenast för fyllande av sådana ändamål, vilka i regel plåga tillgodoses genom särskilda riksstatsanslag. Därtill kommer, att vissa av ifrågavarande fondtillgångar överhuvud taget icke komma till praktisk användning. Uppmärksammas må, att genom de meddelade föreskrifterna, att fondtillgångarna skola göras räntebärande, kostnader åsamkas statsverket icke blott direkt för placeringen av fondmedlen utan även i form av allmänna förvaltningskostnader. Jämväl genom den årliga publiceringen av även relativt obetydliga fondtillgångars inkomster och utgifter m. m. förorsakas statsverket vissa kostnader. Revisorerna hava därför kommit till den uppfattningen, att i fråga om här nämnda fonder en närmare undersökning bör verkställas i vad mån dessa för framtiden kunna anses behövlige för tillgodoseende av de ändamål, för vilka de ursprungligen varit avsedda eller numera kommit att tagas i anspråk. Då det är fråga om egentliga statsmedel, lär därjämte böra undersökas, huruvida fondmedlen — i den mån de fortfarande böra såsom sådana redovisas — verkligen behöva hållas räntebärande. I detta hänseende vilja revisorerna erinra därom, att under de senaste åren i flera fall beslut meddelats, att åtskilliga statliga fonder, som tidigare skolat göras räntebärande — exempelvis ämbetslokalfonden och lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål — numera, intill dess medlen behöva tagas i anspråk, inestå å statsverkets checkräkning i riksbanken. Någon placering i obligationer, inteckningar eller andra värdepapper ifrågakommer här alltså icke vidare.

Revisorerna vilja i detta sammanhang framhålla, att även riksdagen vid ett tillfälle fäst uppmärksamheten på, att en av de ovan behandlade fonderna icke framdeles borde bestå såsom självständig fond.

Då revisorerna — som senare komma att för sig behandla vissa andra

särskilda fonder — anse det här upptagna spørsmålet vara av betydelse, särskilt som onödiga förvaltningskostnader böra undvikas, hava de velat fästa riksdagens uppmärksamhet härå under uttalande av att en utredning i ärendet synes böra komma till stånd i avsikt att skapa större ordning och reda på detta område.

Beträffande lantförsvarets fonderade arrendemedel och Stockholms varvs byggnadsfond ifrågasätta revisorerna dessutom, huruvida medlen framdeles skola behöva göras räntebärande.

I fråga om avskrivning av fondmedel hava revisorerna föreslagit, att i samband med bokslutet uppgift om verkställda avskrivningar skall av vederbörande förvaltningsmyndigheter lämnas till Kungl. Maj:t.

Rörande spørsmålet om placeringen av vissa kapitaltillgångar hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande:

Såväl pensionsfonden för civila tjänsteinnehavare och militära pensionsfonden som även allmänna familjepensionsfonden redovisas för närvarande i statskontorets räkenskaper och skola av ämbetsverket genom placering av kapitalet hållas räntebärande. Över dessa fonderade kapitaltillgångar måste staten numera såsom av den lämnade redogörelsen framgår få anses äga fri dispositionsrätt. Då man sålunda kan utgå från att dessa kapitaltillgångar äro statens egendom, lärer därav följa, att staten jämväl bör äga rätt att besluta om fondtillgångarnas placering och förvaltning.

Enligt revisorernas uppfattning uppstår då frågan, huruvida icke staten för tillgodoseende av sitt lånebehov i första rummet bör taga i anspråk de kapitalmedel, över vilka staten sålunda redan nu disponerar. Det måste nämligen framstå som en onödig och besvärlig omgång, att staten med dessa stora kapitaltillgångar i sin hand låter riksgäldskontoret på annat håll verkställa upplåning av medel för statens räkning.

Ett överlämnande till riksgäldskontoret av disponibla kapitalmedel från dessa fonder för täckandet av statens lånebehov skulle, såsom 1924 och 1926 års statsrevisorer även framhållit, medföra avsevärda fördelar för staten. Å ena sidan skulle förvaltningen av dessa kapitalfonder kunna förenklas, och å andra sidan skulle för riksgäldskontorets vidkommande en sådan anordning även innebära avsevärd lättnad och förenkling i arbetet. I detta sammanhang må även framhållas, att den nuvarande konkurrensen från statens sida med enskilda kapitalinnehavare om önskvärda placeringsobjekt för disponibelt kapital lämpligen torde böra begränsas. Statliga kapitaltillgångar synas därför i första hand böra investeras i statlig verksamhet i syfte att göra denna verksamhet så litet beroende som möjligt av kapitalmarknaden i övrigt. Med hänsyn till omfattningen av de kapitalmedel, vilka staten äger i dessa fonder, bör givetvis en omplacering till riksgäldskontoret av till enskilda nu utlånat kapital ske på sådant sätt, att icke därigenom menliga inverknings på kapitalmarknaden i övrigt uppstå.

Vad beträffar de poster statsobligationer, vilka ingå i dessa fonder, torde det kunna ifrågasättas, huruvida icke ett utbyte av dessa obligationer mot av riksgäldskontoret utställd revers å dessa obligationers sammanlagda belopp bör utan svårighet kunna genomföras. Visserligen uppstår vid sådant utbyte spørsmålet om efter vilka grunder ränta å de deponerade medlen skall utgå. För statens vidkommande synes detta dock sakna praktisk betydelse, då mot en minskad ränteinkomst för fonderna samtidigt svarar en minskad utgift för staten till räntornas erläggande. Den av revisorerna föreslagna anordningen kommer icke att utgöra hinder för att de fonder, varom här är

fråga, allt framgent komma att redovisas såsom fullt självständiga kapitalfonder.

På grund av vad ovan anförts få revisorerna föreslå, att frågan om placeringen av ovannämnda statliga tjänstepensions- och familjepensionsfonders kapitaltillgångar snarast måtte bli föremål för en närmare undersökning.

Slutligen hava revisorerna under § 81 ifrågasatt, huruvida icke de statliga myndigheternas befogenhet att till förvaltning mottaga donationer borde regleras på det sätt, att mottagandet därav för framtida förvaltning i varje särskilt fall underställes Kungl. Maj:ts prövning. Härigenom skulle nämligen bland annat kunna förhindras, att donationer med övervägande enskilt syftemål finge av statsmyndighet för förvaltning mottagas. Revisorerna hava även framhållit, att statsverket genom mottagandet av sådana donationer ansetts åtaga sig vissa förpliktelser, såsom exempelvis ersättning i de fall, där fondens tillgångar genom förskingring eller eljest förminskats. I samband härmed syntes det revisorerna böra övervägas, om icke ersättning i vissa fall borde utgå från fonderna för myndigheternas förvaltningsbestyr.

Yttranden beträffande de av revisorerna behandlade frågorna hava avgivits av arméförvaltningen, statskontoret och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt av vissa länsstyrelser (Del II sid. 370—382). Myndigheterna hava i allmänhet icke haft några erinringar av mera principiell art att framställa mot de av revisorerna framförda synpunkterna.

Den av revisorerna behandlade frågan om placeringen av pensionsfondernas tillgångar har, såsom framgår av statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (Inkomsterna, sid. 71 och 72), även berörts av chefen för finansdepartementet i statsverkspropositionen.

Utskottet. Utskottet, som i likhet med revisorerna är av den uppfattningen att de förenklingar, som äro möjliga att ernå i fråga om den statliga fondförvaltningen, också böra genomföras samt att en undersökning bör ske rörande den framtida användningen av sådana fondmedel, vilka icke nu kunna komma till avsedd användning, ansluter sig till de allmänna synpunkter, som av revisorerna framförts.

Utskottet vill erinra om, att innevarande års riksdag i fråga om de lappväsendet berörande fonderna redan på Kungl. Maj:ts förslag vidtagit åtgärder i sistnämnda hänseende.

Utskottet anser önskvärt att Kungl. Maj:t tager under övervägande vad revisorerna anført rörande fondmedlens användning och förvaltning ävensom spörsmålet om vissa kapitaltillgångars placering. Utskottet anser sig böra göra framställning om, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t gör hemställan i sådant syfte.

Beträffande vissa av de av revisorerna gjorda särskilda erinringarna har utskottet icke ansett sig böra nu uttala sig annat än i följande hänseenden. I anslutning till tidigare av statsmakterna hävdad uppfattning lärer kravet på att sådana fonderade medel, vilka icke hava något produktivt syfte, skola

hållas räntebärande icke böra för framtiden upprätthållas. Den från lantförsvarets fonderade arrendemedel utgående pensionen synes snarast möjligt böra överflyttas att bestridas från anslag under pensions huvudtiteln.

Vad vederbörande departementschef i statsverkspropositionen till 1936 års riksdag under första huvudtiteln anfört rörande önskvärdheten av en undersökning om den framtida användningen av djurgårdsfonden samt dispositionen av medel, som ingå i djurgårdskassan, vill utskottet ytterligare understryka under framhållande av att undersökningen jämväl bör avse de fonderade försäljningsmedlen för de kungliga lustslotten. Utskottet ansluter sig till revisorernas uttalande beträffande årliga uppgifter angående avskrivningar av fondmedel av här berörd art.

Slutligen anser sig utskottet böra framhålla vikten av att, på sätt revisorerna föreslagit, föreskrifter meddelas rörande befogenheten för myndigheterna att till förvaltning mottaga donationer och andra fondmedel. Enligt utskottets uppfattning lär det få anses befogat att av skäl, som revisorerna anfört, frågan om mottagandet och den framtida förvaltningen av sådana medel underställes Kungl. Maj:t.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att
Kungl. Maj:t må taga under övervägande vad revisorerna
och utskottet anfört i fråga om statens fondförvaltning.

24:o) **Övriga anmärkningar.** Vad i övrigt blivit av revisorerna anmält och erinrat, har utskottet funnit dels hava medfört åsyftad eller i utsikt ställd rättelse, dels vara av vederbörandes utlåtande nöjaktigt förklarat, dels ej vara av den vikt, att, oaktat förklaringen ej varit fullt tillfredsställande, någon riksdagens åtgärd bort av förhållandena föranledas, dels slutligen icke hava varit av beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande; vilket utskottet skolat för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 13 maj 1938.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Nilsson i Gränebo, Johansson i Fredrikslund, Svensson i Kompersmålå, Hansén, Asplund, Borell, Bergström, Nilsson i Landeryd, Ström i Lidköping, Larsson i Varberg, von Heland och Bäcklund; samt

från andra kammaren: herrar Rdstock, Magnusson i Skövde, Törnkvist, Eriksson i Stockholm, Jeppsson, Persson i Falla, Andersson i Prästbol, Ward, Isacsson, Andersson i Södergård, Weijne och Hansson i Rubbestad.
